

**МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ БУРЯТИЯ
МКУ "КОМИТЕТ ПО ОБРАЗОВАНИЮ" АМО "ЕРАВНИНСКИЙ РАЙОН"
МАОУ "Исингинская СОШ "**

РАССМОТРЕНО

Руководитель ШМО

Ж.В.Долсонова

Протокол №1
от «28» 08. 2023 г.

СОГЛАСОВАНО

Зам.директора по УВР

Г.Г.Будацыренова

Протокол №1
от «31» 08. 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор

О.Ц.Базарова

Приказ № 210, пар.2
от «31» 08. 2023г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Базархановой Ларисы Дамдинжаповны

По бурятскому языку, Р.Ц.Дылыкова, Ц.В. Лубсанова, О-Х.Н.Нанзанова,
О.Ж.Ошорова, 5 класс, 3 часа

предмет, состав УМК, класс, количество часов

село Исинга 2023

1. Тайлбари бэшэг

Тус худэлмэри, буряад хэлэнэй, тэрэниие шэнжэлдэг эрдэм ухаанай хугжэлтые хараадаа абан, Россиин эрдэм хуралсалай тусэбые (учебный план) баримталан, мунөө уедэ хэрэглэгдэдэг программын үндэһөөр «Буряад хэлэнэй» стандартда тааруулан, 2008 ондо зохиогдобон буряад хэлэнэй туршалгын программа баримталан, Р.Ц.Дылыкова, Ц.В. Лубсанова, О-Х.Н.Нанзатова, О.Ж.Ошорова гэгшэдэй зохиолон 5-дахи класста үзэхэ ном хэрэглэжэ, хургуулийн хуралсалай программын тусэбтэй зохилдуулан ажалай программа зохиогдобо.

Буряад хэлэ үзэлгэдэ 5-дахи класста 102 саг угтэнэ. Буряад хэлэ заахадаа, тон туруун хурагшадые зубөөр буряадаар хэлүүлжэ, хөөруулжэ хургаха, алдуугуйгөөр бэшүүлжэ хургаха шухала. Турэлхи хэлэн болбол ухибуудые Эхэ орондоо, тоонто нютагтаа, нийтын хэрэгтэ дуратайгаар хумуужуулхэ, аха зоноо, гэртэхинээ, турэлхидөө, багшанараа хундэлжэ, залуу уетэниие хуралсалдань, ажал худэлмэридэнь, сахим журамдань найнаар хандуулжа хургаха зорилготой. Ушар тиимэһээ хэлэ хугжөөлгэдэ, практическа худэлмэринүүдтэ ехэнхи саг угтэбэ.

Россиин эрдэм хуралсалда шэнэ шэглэлнүүдэй нэбтэрэн орожо, бэелүүлэгдэжэ байгаа мунөө сагта Байгалай регионой хуралсалай эмхинуудтэ буряад хэлэ бэшэг шудалалгада гүнзэги анхарал хандуулагдана.

1992 оной июниин 10-да баталагдаһан «Буряад Республикын арадуудай хэлэнууд тухай» Хуулийн ёһоор буряад хэлэнэй гүрэнэй хэлэнуудэй нэгэн болоод байхадань, тус хэлэндэ олониитын, арад зоной, залуушуулай, хурагшадай хандалга нилээд гүнзэгырэ.

Гол шухала зорилгонууд:

- ургажа ябаа залуу уетэндэ эрдэм болбосоролой үндэһэ хууриие гүнзэгигөөр ба бата бэхээр үгэхэ;
- хурагшадые Буряад Республикын гүрэнэй аман ба бэшэгэй хэлэтэй болгохо;
- нийтын болон ажахын хэрэгтэ турэлхи хэлээ хэрэглүүлжэ хургаха;
- арадайнгаа туухэ, аман зохиолойнь баялиг, ёһо заншал, соёл болбосорол - эдэ үгэдэндэ түшэглэн, тэдэниие хургажа, хүгжөөжэ, хумуужуулжэ, буряад үндэһэ яһатанай гүнзэги мэдэрэл буридуулхэ.

Тус зорилгонуудһаа дулдыдан, буряад хэлэ үзэжэ байһан хурагшадта эрдэмэй-лингвистическэ мэдээнүүдые, ойлгосонуудые, грамматикын дуримуудые дуурэнээр шудалан узуулхэ шухала.

5 класста туд программа бэелүүлэгдэхэдээ, хуралсалай номууд ба дидактическа материалнууд, таблицанууд болон буряад хэлэнэй диск дээрэ үндэһэлжэ зохиогдобо.

Хуралсалай ябадал иимэнүүд технологи болон методико дээрэ эмхигхэгдэнэ: түлэблэлэй, блогой, шэнжэлүүлжэ ойлгуулха, зохиохы, бэдэрэлгын онол аргууд. Заалгын ба шэнжэлэн үзэлгын замуудые тодордуулдаг, багшалхы эрдэм ухааниие буряад хэлэ зааха методико гэдэг. Методико хадаа хэлэ шудалгыё тодордуулна, мэдэсые элируулнэ, раздел бүхэниие ямар класста хэды шэнээн гүнзэгигээр ба ургэнөөр үзэхэ ёһотойб гэжэ шэнжэлнэ, багша ямар арга боломжонуудые хэрэглэхэб, заалгая хайшан гэжэ найжаруулхаб гэжэ тодордуулна. Методико дидактикатай тон нягта холбоотой. Хумуужуулгын, эрдэмэй болон хуралсалай ёһо анхаралдаа абадаг дидактикын юрэнхы үзэлнүүд методикын үндэһэ хууринь болоно гэшэ. Методико хумуужуулгын, эрдэмэй болон хуралсалай уедэ хунэй ханаан сэдхэлэй хугжэлтэ (психикэ) шудалдаг, багшалхы ухаан сэдхэлтэй, тэрэнэй психологическа үндэһэ хуури шэнжэлдэг психологитой тон нягта холбоотой. Ёһо журам эбдэдэггүй хумуужуулгын асуудалнуудые хараадаа абажа, буряад хэлэнэй методико этикэтэй, эстетикэтэй харилсаатай байдаг. Тэрэһээ гадна буряад хэлэнэй методико ондоо дүтэрхы хуралсалай предметуудтэй нягта холбоотой: буряад литература, ород хэлэн ба литература, туухэ, хугжэм, дүршэлэн харуулдаг искусствотой. Буряад хэлэнэй методико хургуулийн багшанарай дуй дүршэл шэнжэлдэг, онсодходог ба тэрээн дээрэ үндэһэлдэг.

Буряад хэлэнэй методикын гол түлэб үзэлнууд (основные принципы) иимэнууд байна: научна шанар, туухэ баримталга.

Һургалгын уедэ хэрэглэгдэдэг үзэгдэлнууд иимэ:

- ажабайдалтай холбоо

Гуримтай ба зорихон һуралсал: ойлгосо, һуралсалай ба хумуужуулгын холбоо

Һургалгын уеын шухала хубинууд хадаа: һуралсалай зорилго, предмет, багша, һурагша.

Һурагшадай мэдэсэ, шадал, дадалыень шалгаха янзанууд: шалгалтын упражненинууд, бэшэмэл харюунууд, тестнууд, диктантнууд, шалгалтын холимог худэлмэри, аман шалгалта, хөөрэлдөөн, һурагшадтай уридшалан худэлэлгэ, хусэд шиидхэгдээгүй асуудалнууды шэнжэлүүлэн тайлбарилга, сахим һураха номоор даабаринууды дуургэлгэ.

2. Хараалагдаһан дүнгүүд «Буряад хэлэн» 5 класс

1	Личностно	Буряад хэлэнэй удха шанар тухай мэдэсэеэ үргэдхэхэ. Зүбөөр абяанууды үгүүлхэ, тус тодорхойлолнуудта хашалган абяанууды нэрлэхэ. Юумэнэй нэрэ ба үйлэ үгэнүүды зүбөөр илгаруулха, харюугаа баталха. Тоогой нэрэнүүды хэрэглэжэ, асуудалнуудта харюусаха. Хөөрөө уншаад, удхыень элирүүлхэ, асуудалнуудта харюусаха ба мэдүүлэлнүүды илгаруулха. Зүбөөр бэшэхэеэ оролдохо. Зүбөөр бэшэхэеэ оролдохо. Аялган абяанууд дуунһаа бүридэдэг, харин хашалган абяанууды үгүүлхэдэ, элдэб торолтонууд ушардаг гэхэн ойлгосо үргэдхэхэ. Буряад алфавит соо 12 аялган үзэг, 22-нь хашалган үзэг гэжэ хадуун абаха. жороо үгэнүүды түргөөр үгүүлжэ туршаха.
2	Предметнэ	Литературна буряад хэлэнэй шэнжэнүүдтэй танилсуулга. Илгаатай үгэнүүдэй абяануудыень тодорхойлох. Морфологическа шэнжэнүүдээрнэ хэлэлгын хубинууды илгаруулха. Текст соо тэмдэгэй ба тогой нэрэнүүды оложо шадаха, гол морфологическа шэнжэнүү дээрнэ илгаруулха. Текст уншаад дүүрэхэн һанал бодол хоолойн аянгаар харуулжа уншаха, юун тухай хэлэгдэнэб хэлэхэ. Шалгалтын диктант бэшэхэ. Алдуу дээрэ худэлмэри. Хэлэнэй абяанууд хоёр ехэ бүлэгтэ хубаарна: аялган ба хашалган гэжэ илгааень дабтаха, бэхижүүлхэ. Ц-Б. Бадмаевай «Хун шубууд...» гэхэн текст уншахадаа, үгэ бүхэниень ами аминдань үгүүлхэ. Үзэгүүды зүбөөр нэрлэхэ. Проблемнэ асуудалда харюусаха. Удаан ээ, дифтонг эй аялганууд ямар гуримай ёһоор бэшэгдэнэб ажаглаха.
3	Метапредметнэ	Хэлэн тухай бодомжолгонууды уншаха, «хэлэн» гэхэн ойлгосо ямар удхануудтайб, буряад хэлэн монгол хэлэнүүдэй бүлэдэ ородог, энэ хэлэнүүд табан миллион тухай монгол туургата арадай хэлэн үүд болоно гэхэн мэдэсэеэ тайлбарилха, һанамжаяа баталха. Текстын гол удха элирүүлхэ, интернет – ресурс хэрэглэн. Хэхэгүүды уншаад, текстдэ дүтэрхыгөөр удхыень хөөрэхэ, хэлэлгэ хүсэд болгохо. Хэхэг уранаар уншаха, сасуулха, хэхэг нэрлэхэ. Али хэхэг соо һанал бодол эли тодоор харуулаатайб? Юундэ? Харюугаа баталха. Зураг

		анхаралтайгаар хараад, эхин хуби үргэлжлүүлжэ, багахан найруулга бэшэхэ. Үгтэһэн грамматическа даабаринуудаа зүбөөр дүүргэхэ. Алдуунуудаа захиадаа, жэшээнүүдые зүбөөр хэрэглэжэ, харюунуудаа баримталха. Хэлэлгын абяануудые зүбөөр үгүүлхэ. Үгтэһэн шүлэг уран гоёор уншаха. Орхигдоһон үзэгүүдыень табиха, ямар лирикэдэ хабаатайб элирүүлхэ. Бурял хэлэнэй үгэнүүд ямар үзэгүүдээр эхилдэггүйб? Бодомжолго хэхэ. Ёонирхолтой мэдээсэлнүүдые хадуужа абаха. Ц-Д. Дондоковагай «Үбэлэй тайга» уран гоёор уншаха, удха тайлбарилха, текстын жанр элирүүлхэ, үбэлэй зураглал тухай холбоо мэдүүлэлнүүдые зохёохо.

3. һурагшад 5- хи класс дуургэхэдээ, нимэнууд шадабаритай ба дадалтай болохо ёһотой

һурагшад гол түлэб нимэ юумэ мэдэхэ ёһотой	һурагшад нимэ юумэ шадаха ёһотой
һурагшад 5- хи класс дуургэхэдээ, нимэ шадабари ба дадалтай болохо ёһотой: - угэ сохи үзэгүүд ба абяануудые зубоор иргаруулха, шуулбэри хэхэ, үгэнуудые буриделоорнь, мэдүүлэлнүүдые байгуулгаарнь шуумжэлхэ, юрын болон орео мэдүүлэлнүүдые зохоохо;	- юрэ хоорэһэн, бодомжолһон, зураглаһан найруулгануудые бэшэжэ тусэб табижа шадаха. - буряад болон абтаһан үгэнуудэй бэшэгэй дурим мэдэхэ, тэрэниие баримталан, үгэнуудые болон мэдүүлэлнүүдые зуб угуулхэ, бэшэхэ;

4. Сэдэбүүдэй гаршаг

№	Нэрэ хубаалга, сэдэб	Сагай хубаари	Удха	Шалгалтын түхэлнүүд
1	Оролто хэшээл. Хэлэн тухай тобшо ойлгосо.	1 час	«Хэлэн- хунуудэй хоорондоо харилсаха шухала арга» гэһэн гаршагтайгаар хэлэн тухай оролто хоорэлдоо эмхидхэжэ, асуудалнуудта харюусажа туршаха: Хэлэн гээшэ юун бэ? Хэлэн юундэ хэрэгтэйб? Хэлэгуйгоор амидаража болохо гу? Хэлэн юунһээбуриденэб? Дэлхэй дээрэ хэды хэлэн бийб? Ямар хэлэн турэл гэдэг бэ?	Толи хэрэглэжэ, үгын һүүлшын үзэг баримталан, арбан үгэнүүдэй һубарил бэшэхэ. Шалгалтын асуудалнуудта харюусаха. «Уран зурааша Намар». Дээрэ үгтэһэн тексттэй зэргэсүүлхэ.
2	Эхин классуудта үзэһэнөө дабталга	5 час.	- һуралсалай жэлэй эхиндэ урда класстаа үзэһэнөө дабталгын зорилгонууд гэхэдэ: 1) Буряад хэлэнэй бухы һалбаринуудаар үзэһэн гол	үйлэ үгэнүүдые сагуудай түхэлэй болгохо, бүлэг бүлэгөөрнь хубааха.

			материал хануулха; 2) Жэлэй туршада ямар юумэндэ анхаралаа хандуулхаб гэжэ хурагшадай бодото мэдэсэ ба шадабари элируулхэ; 3) ухибуудые шэнэ материал ойлгохо хэрэгтэ бэлдэхэ. - Эхин классудта узэгдэһэн орфографическа дуримуудтэ гол анхаралаа хандуулха.	
3	Фонетикэ	18 час.	- Нэрлэгдэһэн халбариини гол ойлгосонууд гэхэдэ, хэлэлгын абьян ба узэг болоно. - Фонетика узэхэдоо, хурагшадаа аминдаа байһан абьянуудые, угэнуудые болон узэгуудэй нэрэнуудые тодоор аад, шангаар хэлуулжэ хургаха. - 5-хи класста фонетика узэлгы холбоо хэлэлгэ хугжоолгэтэй, орфоэпитэй холбоотойгоор ябуулха. - Орфоэпи болбол угэ бухэниие литературна хэлэнэй хэм баримталжа угуулхэ гэхэн эрилтэ табина. Тиимэһээ фонетикэ орфоэпии хоерые нэгэ халбари соо узэхэдоо, угэнуудые литературна хэлэндэ хэрэглэдэгээрнь бэшэхэ үһотой гэжэ хурагшадтаа ойлгуулха.	«Намарай ольбон» гэхэн сэдэбтэ бишыхан зохёолго бэшэхэ. Алфавит сээжэлдэхэ.
4	Орфоэпи	3 час	- Орфоэпи тухай юрэнхы ойлгосо; -Үгэ соо хашалган үгэнүүдэй эзэлдэг хуури	
5	Бэшэгэй дүрим(орфограф и)	29 час	- хурагшадые бэшэгэй дүримтэй бата бэхээр танилсуулха, тэрэ дүримүүдые бэшэлгэдээ зүбөөр хэрэглэхэ шадабаринуудые бэлүүлхэ.	Бэшэгэй дүримэй шүүлбэри
6	Лексокологи, лексикэ	22 час.	- 5-хи класста иимэ лексическэ ойлгосонууд узэгдэнэ: угын удха, эхир угэнууд, олон удхата угэнууд, угын сэхэ ба шэлжэһэн удха, омонимууд, синонимууд, антонимууд, үндэһэн буряад ба ондоо хэлэнһээ абтаһан угэнууд, мэргэжэлтэдэй угэнууд, нютаг угэнууд, хуушарһан угэнууд, уласхорогдын угэнууд. - Хуугэд энэ ойлгосонуудые узоод байхадаа : 1) лексическэ ойлгосонуудай	Творческо хүдэлмэри. Зохёохы шадабари шалгаха. Эхир үгэнүүд доогуур зураха. Тус хөөрөөндэ ямар оньһон үгэ таарахаб? Харюугаа баталагты.

			тодорхойлолгонуудыг мэдэх; 2) угын баялигыг шэлэх; 3) буряад- ород, ород- буряад тайлбарт толинуудыг хэрэглэж хураанхай байхыг ехотой. - Угын лексикээс удхатай танилсахадаа, хун гэжээ хэлэхэдээшье, бэшэхэдээшье хэрэглэсэн угынгоо ханал бодолдо тааруулжа, зубоор хэрэглэхыг ехотой гэжэ шабинарт элирүүлнэ.	
7	Синтаксис, хоолойн аялга ба сэглэлтын тэмдэгүүд	20 час	- 5-хи классыг ухибууд мэдэх болохон сэдэбуудыг ургэдхэн үзэж, синтаксис гэхэн угын удха хусэд хайнаар ойлгохо. - Синтаксис үзэхэдөө, иймэ зорилгонууд табигдахаг ехотой: 1) холбуулалнуудай байгуулгатай танилсаха; 2) мэдүүлэлнуудай олон янзаныудыг ойлгохо ба хэрэглэжэ шададаг болохо; 3) мэдүүлэл сохи угнуудай харилсаа мэдэжэ абалга ба хэлэжэ хуралга; 4) сэглэлтын тэмдэгүүдыг зубоор табижа, мэдүүлэлнуудыг зубоор уншажа хуралга; 5) ханал бодолоо түрэлхи хэлэн дээрээ хусэд хайнаар, уран гоеор, зубоор хэлэжэ ба бэшэжэ шададаг бололго.	Диктант бэшэхэ. Творческо хүдэлмэри. Зохёохы шадабарт шалгаха. Бэшэмэл ба сээжэ харюу. Харюунуудаа жэшээ дээрэ баримталха. «Буряад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэлгэ.
8	Жэл соо үзэхэноо дабталга	4 час	- Дабтагдаха сэдэбуудээрээ тон шухала гэжэ ханахан даабартинууд болон картчануудыг шэлэжэ, шабинараа хүдэлгэхэ шухала. -Дабталгын хэшээлнуудтэ хоорэлдэжэ, жэшээнуудыг бэшэжэ,ухибуудай үзэхэн, ойлгохон юумыень хануулха ба бэхижүүлхэ гэхэн зорилго табигдана.	Бэшэмэл ба сээжэ харюу. Харюунуудаа жэшээ дээрэ баримталха. «Буряад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэлгэ

5. Календарна- тематическа түсэб

№	Хэшээлэй сэдэб	Сагай хубаари	Болзор	
			түсэбөөр	үнэн
1 четверть				
Эхин классуудтаа үзэхэноо дабталга		4 саг		

1	Оролто хэшээл. Минии түрэл хэлэн- буриад хэлэн	1	1 недели	
2	Абяан ба үзэгүүд	1	1 недели	
3	Хэлэлгын хубинууд	1	1 недели	
4	Мэдүүлэл	1	2 недели	
Фонетикэ, графика, орфоэпи, бэшэгэй дүрим			52 саг	
Үгэ, абяан ба үзэгүүд			12 саг	
5	Хэлэлгэ соо үгэнүүд юунһээ бүридэнэб?	1	2 недели	
6	Аялган абяанууд болон үзэгүүд	1	2 недели	
7	Аялган абяанууд болон үзэгүүд	1	3недели	
8	Бэхижүүлгын хэшээл	1	3 недели	
9	Хашалган абяанууд болон үзэгүүд	1	3 недели	
10	Хонгёо ба бүдэхи хашалган абяанууд ба үзэгүүд	1	4 недели	
11	Хонгёо ба бүдэхи хашалган абяанууд ба үзэгүүд	1	4 недели	
12	Үзэгүүд	1	4 недели	
13	Хатуу ба зөөлэн хашалган үзэгүүд болон абяанууд	1	5 недели	
14	Хатуу ба зөөлэн хашалган үзэгүүд болон абяанууд	1	5 недели	
15	Зөөлэн тэмдэг. Йотированна үзэгүүд	1	5 недели	
16	Бэхижүүлгын хэшээл	1	6 недели	
Орфоэпи			40 саг	
17	Орфоэпи тухай юрынхы ойлгосо	1	6недели	
18	Орфографи гү, али буриад үгэ бэшэхэ юрэнхы дүримүүд	1	6 недели	
19	Аялганай тааралдал	1	7 недели	
20	Аялганай хубарил	1	7 недели	
21	Бэхижүүлгын ажал	1	7 недели	
22	Аялганай нугарал	1	8 недели	
23	Аялгануудай зүб бэшэлгэ	1	8 недели	
24	Шалгалтын диктант	1	8 недели	
Хамта дээрээ		24час		
2 четверть				
25	Аялгануудай зүб бэшэлгэ. Ээ- эй	1	9 недели	
26	Ээ- эй	1	9 недели	

27	Бэхижүүлгын ажал	1	9 недели	
28	Уй- үй-ы	1	10 недели	
29	Ии- ы	1	10 недели	
30	Э-и	1	10 недели	
31	Анхан хуурийн дундахи тодо бэшэ аялганиее зүб бэшэлгэ	1	11 недели	
32	Анхан хуурийн дундахи тодо бэшэ аялганиее зүб бэшэлгэ	1	11 недели	
33	Бэхижүүлгын ажал	1	11 недели	
34	Буряд үгын анхан хуурида аялгануудай зүб бэшэлгэ. Ээ-эй.	1	12 недели	
35	Тестовэ ажал	1	12 недели	
36	Аялгануудые зуб бэшэлгэ. Уй-үй,-ы. Ии-ы	1	12 недели	
37	Аялгануудые зуб бэшэлгэ. Э -и	1	13 недели	
38	Шалгалтын ажал	1	13 недели	
39	Анхан хуурийн дундахи тодо бэшэ аялганиее зүб бэшэлгэ.	1	13 недели	
40	Анхан хуурийн дундахи тодо бэшэ аялганиее зүб бэшэлгэ.	1	14 недели	
41	Бэхижүүлгын ажал	1	14 недели	
42	Абтаһан үгэнүүдэй зүб бэшэлгэ.	1	14 недели	
43	Абтаһан үгэнүүдэй зүб бэшэлгэ.	1	15 недели	
44	Бурядаар бэшэгдэдэг абтаһан үгэнүүд	1	15 недели	
45	Ородоор бэшэгдэдэг абтаһан үгэнүүд.	1	15 недели	
46	Ородоор бэшэгдэдэг абтаһан үгэнүүд.	1	16 недели	
47	Шалгалтын диктант	1	16 недели	
48	Алдуу дээрэ худэлмэри. Четвертиин дун гаргалга	1	16 недели	
Хамта дээрээ		24 час		
3 четверть				
49	Абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялганиее буряадшалжа бэшэлгэ.	1	17 недели	
50	Хатуу ба зөөлэн хашалгануудай һүүлэй сохилтогүй аялгануудыу зүб бэшэлгэ	1	17 недели	
51	Абтаһан үгын залгалта зүб бэшэлгэ.	1	17 недели	

52	Бэхижүүлгын ажал	1	18 недели	
53	Үгэнүүдые сугтань, аминдань болон хоорондонь богони зурлаа табижа бэшэхэ дүримүүд.	1	18 недели	
54	Хуряамжалһан үгэнүүдые бэшэхэ ба үгэ тобшолхо дүримүүд.	1	18 недели	
55	Үгэ таһалха дүрим.	1	19 недели	
56	Практическа хүдэлмэри	1	19 недели	
Лексикэ		22 час		
57	Лексикэ тухай ойлгосо. Угын лексическэ удха.	1	19 недели	
58	Ганса ба олон удхатай үгэнүүд.	1	20 недели	
59	Үгын сэхэ ба шэлжэһэн удха.	1	20 недели	
60	Бэхижүүлгын ажал	1	20 недели	
61	Омонимууд	1	21 недели	
62	Антонимууд.	1	21 недели	
63	Синонимууд	1	21 недели	
64	Эхир үгэнууд.	1	22 недели	
65	Шалгалтын ажал	1	22 недели	
66	Үндэһэн буряад болон абтаһан үгэнүүд.	1	22 недели	
67	Мэргэжэлтэдэй үгэнууд. Нютаг үгэнууд.	1	23 недели	
68	Хуушарһан ба шэнэ үгэнууд. Уласхоорондын (интернациональна) үгэнууд.	1	23 недели	
69	Бэхижүүлгын ажал	1	23 недели	
70	Фразеологи. Буряад хэлэнэй толинууд	1	24 недели	
71	Үгын буридэл. Үгын бии бололго.	1	24 недели	
72	Үгын үндэһэн ба һуури.	1	24 недели	
73	Бэхижүүлгын ажал	1	25 недели	
74	Үгын залгабари ба залгалта	1	25 недели	
75	Орѳо ба хуряамжалһан үгэнүүд	1	25 недели	

76	Үгын бүридэлдэ зүйр үгэнүүдэй үүргэ.	1	26 недели	
77	Шалгалтын ажал	1	26 недели	
78	Алдуу дээрэ худэлмэри. Четвертийн дун гаргалга	1	26 недели	
Хамта дээрээ		30час		
4 четверть				
Синтаксис		20 час		
79	Холбуулал. Холбуулалай шүүлбэри	1	27 недели	
80	Мэдүүлэл.	1	27 недели	
81	Хөөрэхэн, асууһан мэдүүлэл	1	27 недели	
82	Идхahan мэдүүлэлнүүд. Шангадхahan мэдүүлэл	1	28 недели	
83	Бэхижүүлгын ажал	1	28 недели	
84	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд.	1	28 недели	
85	Хуряангы ба дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүүд.	1	29 недели	
86	Хуряангы ба дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүүд.	1	29 недели	
87	Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд. Элирхэйлэгшэ.	1	29 недели	
88	Нэмэлтэ	1	30 недели	
89	Ушарлагша	1	30 недели	
90	Бэхижүүлгын ажал	1	30 недели	
91	Мэдуулэлэй нэгэ турэл гэшууд. Хандалгатай мэдүүлэлнүүд	1	31 недели	
92	Дахуулалнуудтай мэдуулэлнууд	1	31 недели	
93	Бэхижүүлгын ажал	1	31 недели	
94	Сэхэ хэлэлгэ	1	32 недели	
95	Сэхэ хэлэлгын сэглэлтын тэмдэгүүд	1	32 недели	
96	Үгүүлэл.Үгүүлэлэй илгарал	1	32 недели	
97	Хэлэлгын стильнүүд	1	33 недели	
98	Шалгалтын ажал	1	33 недели	
Жэл соо үзэхэноо дабталга		4 час		
99	Дабталга	1	33 недели	

100	Дабталга	1	34 недели	
101	Шалгалтын диктант	1	34 недели	
102	Алдуу дээрэ худэлмэри. Жэлэй дун гаргалга	1	34 недели	
Хамта дээрээ		24 час		
Жэл соо		102 час		

6. Ёуралсалай методическа хэрэгсэлнууд

1. Р.С.Дылыкова, Ц.В.Лубсанова, О-Х.Нанзанова, О.Ж.Ошорова «Буряад хэлэ», Улаан-Удэ «Бэлиг», 2022
- 2.Б.Б. Гомбоев. Методическа дурадхалнууд «Буряад хэлэн» 5-дахи класс, Улаан- Удэ 2008 «Бэлиг»
- 3.Балжинимаева О.Б. Мунее уеын хэшээл
- 4.А.Б.Санжаева «Буряад хэлэнэй грамматикаар таблицанууд», 2010
- 5.«Буряад хэлэн» сахим Ёураха бэшэг, 2006, 2010
- 6.Буряад Ёургуулийн программанууд «Буряад хэлэн» 5-9 классуд, 2008
- 7.С.Г.Будаин «Буряад хэлээр тестнууд», 2006
- 8.Методическа заабаринууд. Буряад хэлэн 5-9 классууд. Б.-Д. Батоев, Улаан- Удэ, 2005
- 9.Б.Б. Гомбоев Буряад хэлээр тестнууд. 5-9 классууд
- 10.С.Ж. Мархаева Буряад хэлээр тестнууд. 5-7 классууд
11. Д.Б. Базарова «Фонетикэ» (тестнууд)

7. Шэнэ онол арга

1. Компьютер
2. Проектор
3. «Буряад хэлээр сахим ёураха ном»
4. Буряад уран зохёолой соносохо номой һан (аудиобиблиотека)